

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

روش تحقیق

Dr. Yousef Alimohamadi
Epidemiologist

اهداف

اهداف

- **هدف کلی:** همان مطلبی است که قصد مشخص نمودن آنرا داریم و می خواهیم در پایان مطالعه به آن برسیم.
- "هدف کلی" معمولا در یک جمله قابل فهم صریح و رسا و مختصر بیان می شود که برای خواننده گویا و قابل فهم است
- **اهداف جزئی یا اختصاصی:** از تفسیم یا شکستن "هدف کلی" به اجزای کوچکتر بدست می آیند. اهداف جزئی راه رسیدن به "هدف کلی" را قدم به قدم مشخص می نماید.
- **اهداف کاربردی:** کاربرد و نتیجه حاصل از پژوهش را در جامعه یا در فیلد کاری مشخص می نماید. (در مطالعات کاربردی)

هدف نهائی Goal

- آن چیزی است که پژوهشگر امیدوار است با استفاده از نتایج مطالعه بدان دست یابد
- بدون در نظر گرفتن محدودیت ها
- در عالی ترین سطح
- عمدتاً گسترده
- مثل ارتقای سطح سلامت جامعه

نحوه تنظیم اهداف:

- ۱- با توالی منطقی جنبه های گوناگون و کلیدی موضوع را دربربگیرد.
- ۲- واقع بینانه و قابل اندازه گیری باشند. تحقیق به روش علمی بر پایه اندازه گیری استواراست و بیان اهداف در قالب های قابل اندازه گیری کار مطالعه را ساده تر می سازد.
- ۳- در شرایط محلی امکان حصول داشته باشد.
- ۴- به زبان علمی و بوضوح دقیقا آنچه را که تحقیق بدنبال آن است مشخص نماید.
- ۵- شامل جنبه های مختلف مطالعه باشد
- ۶- متمرکز بر مسئله تحقیق بوده و از بیان اهداف خارج از چارچوب مسئله خودداری شود.
- ۷- با استفاده از افعال عملی بیان شود مثل: تعیین کردن - مقایسه کردن - محاسبه کردن - اندازه گیری کردن و ...
- ۸- از بکار بردن افعال مبهم پرهیز گردد نظیر: فهمیدن - درک کردن - مطالعه کردن - بررسی کردن - اذعان کردن و ...

افعال مناسب

- Determination تعیین
- Comparison مقایسه
- Ranking اولویت بندی
- Estimation برآورد
- Explanation تبیین

مزایای تعیین اهداف

1. مقاصد دقیق و خاص پژوهشگر را مطرح می سازد.
2. مطالعه را محدود و متمرکز به جنبه های اساسی میکند.
3. از گردآوری اطلاعات غیرضروری ممانعت بعمل می آورد.
4. سوالات ؛ فرضیات و متغیرها را روشن می سازد.
5. در طراحی روش تحقیق ، شیوه گردآوری اطلاعات و چگونگی تجزیه و تحلیل کمک می کند.
6. نیاز به تکمیل بررسی متون را آشکار می کند.

اهداف (مثال)

1. تعیین شیوع بیماری دیابت در استان فارس
 2. تعیین شیوع بیماری دیابت در استان فارس بر حسب جنسیت
 3. تعیین شیوع بیماری دیابت در استان فارس بر حسب مصرف سیگار
 4. تعیین رابطه بین جنسیت و ابتلا به دیابت
 5. تعیین رابطه بین مصرف سیگار و ابتلا به دیابت
- سوال؟
 - فرضیه؟

انواع اهداف – مثال

- تعیین فراوانی مرگومیر داخل بیمارستانی ناشی از جراحی قلب در بیمارستان شریعتی در سال ۱۳۷۷
- (۱) تعیین توزیع جنسی مرگومیر داخل بیمارستانی ناشی از جراحی قلب در بیمارستان شریعتی در سال ۱۳۷۷
- (۲) تعیین توزیع سنی مرگومیر داخل بیمارستانی ناشی از جراحی قلب در بیمارستان شریعتی در سال ۱۳۷۷
- (۳) تعیین توزیع علل مرگومیر داخل بیمارستانی ناشی از جراحی قلب در بیمارستان شریعتی در سال ۱۳۷۷

خصوصیات و نگارش اهداف ویژه

- صریح، روشن و بدون ابهام
- قابل اندازه‌گیری
- دارای زبان علمی
- استفاده از افعال عملی مانند تعیین،
مقایسه، محاسبه و...

سوالات و فرضیه ها (مثال)

1. شیوع بیماری دیابت در استان فارس چقدر است؟
2. تعیین شیوع بیماری دیابت در استان فارس بر حسب جنسیت چقدر است؟
3. تعیین شیوع بیماری دیابت در استان فارس بر حسب مصرف سیگار چقدر است؟
4. بین جنسیت و ابتلا به دیابت رابطه وجود دارد
5. بین مصرف سیگار و ابتلا به دیابت رابطه وجود دارد

سوالات و فرضیه ها

سوالات در پاسخ به اهداف توصیفی و فرضیه ها در پاسخ به اهداف تحلیلی نوشته می شوند.

1. شیوع بیماری دیابت در استان مرکزی چقدر است؟ (هدف توصیفی)
2. تعیین شیوع بیماری دیابت در استان مرکزی بر حسب جنسیت چقدر است؟ (هدف توصیفی)
3. تعیین شیوع بیماری دیابت در استان مرکزی بر حسب مصرف سیگار چقدر است؟ (هدف توصیفی)
4. بین جنسیت و ابتلا به دیابت رابطه وجود دارد (هدف تحلیلی)
5. بین جنسیت و ابتلا به دیابت رابطه وجود دارد (هدف تحلیلی)

انواع فرضیه

- ۱- فرضیه صفر
- ۲- فرضیه تحقیق : که به دو گونه می توان نوشت:
 - فرضیه دو دامنه: که اختلاف را بدون در نظر گرفتن سمت و جهت آن بیان می کند.
 - رژیم غذایی جدید بر مقدار فشار خون موثر است
 - فرضیه یک دامنه : که جهت گیری محقق را در نوع تفاوت بیان می کند.
 - رژیم غذایی جدید سبب کاهش مقدار فشار خون می شود.
 - **نکته:** مطالعات تحلیلی و تجربی به طور اصولی نیازمند به **داشتن فرضیه** هستند و این یک الزام منطقی است
 - اما در مطالعاتی که صرفاً به صورت توصیفی انجام می شوند نیازی به داشتن فرضیه نیست بلکه در این گونه موارد از **سوالات مهم** برای تدوین آنچه باید مورد اندازه گیری قرار گیرد استفاده می نمائیم.

ویژگی‌های یک فرضیه خوب:

- ۱) فرضیه باید بتواند پاسخ مساله تحقیق را بدهد.
- ۲) فرضیه باید ساده و قابل فهم باشد.
- ۳) فرضیه باید قابلیت آزمون داشته باشد.
- ۴) فرضیه نباید با اصول علمی تایید شده مغایرت داشته باشد.
- ۵) فرضیه باید به مطالعه و پژوهش جهت بدهد.
- ۶) فرضیه باید به صورت جمله خبری باشد.
- ۷) در یک فرضیه خوب اصطلاحات و واژه‌های اختصاصی تعریف می‌شوند.

ملاکهای یک فرضیه خوب

- روشن ، معین و مشخص
- داشتن حدود مشخص ، کوتاه و مختصر
- قابلیت اندازه گیری و آزمون داشتن
- قابل فهم بودن (تعریف مناسب و خوب)
- بیان بر اساس تئوری ها و نظریه های موجود
- مرتبط بودن با عنوان تحقیق

روابط بین متغیرها در تدوین فرضیه :

- روابط بین متغیرها در یک طرح تحلیلی به سه نوع خاص تقسیم می شوند که این بر اساس فرضیات تدوین می گردند .

الف- بررسی تفاوت و مقایسه **Comparative**

ب- بررسی همبستگی و شدت آن در بین متغیرها

Correlation

ج- بررسی رابطه علت و معلول **Cause and effect**

سؤالات و فرضیات

- هدف توصیفی ← سؤال
- هدف تحلیلی ← فرضیه

تعیین میانگین فشار خون در افراد بالای ۳۰ سال تهرانی }
میانگین فشار خون در افراد بالای ۳۰ سال تهرانی چقدر است؟ }
تعیین ارتباط پرفشاری خون با میزان درآمد در افراد بالای ۳۰ سال تهرانی }
پرفشاری خون با میزان درآمد در افراد بالای ۳۰ سال تهرانی ارتباط دارد. }
پرفشاری خون در افراد پردرآمد بالای ۳۰ سال تهرانی بیشتر است. }

سؤالات

اما در مطالعات توصیفی:

- ممکن است فقط یک و یا چند متغیر داشته باشیم.
- اطلاعات ما به حدی نیست که بتوانیم آزمون فرضیه انجام دهیم و در مورد ارتباط دو متغیر اظهار نظر کنیم.
- معمولاً می خواهیم خصوصیت (یا خصوصياتی) را در گروه مورد مطالعه وصف کنیم، مثل اینکه آنها چقدر آگاهی دارند؟ چگونه فکر یا عمل می کنند؟
- در اینجا برای بیان منظور از سؤالات پژوهشی استفاده می کنیم.

سؤالات و فرضیات

- هدف توصیفی ← سؤال
- هدف تحلیلی ← فرضیه

تعیین میانگین فشار خون در افراد بالای ۳۰ سال تهرانی }
میانگین فشار خون در افراد بالای ۳۰ سال تهرانی چقدر است؟ }
تعیین ارتباط پرفشاری خون با میزان درآمد در افراد بالای ۳۰ سال تهرانی }
پرفشاری خون با میزان درآمد در افراد بالای ۳۰ سال تهرانی ارتباط دارد. }
پرفشاری خون در افراد پردرآمد بالای ۳۰ سال تهرانی بیشتر است. }

